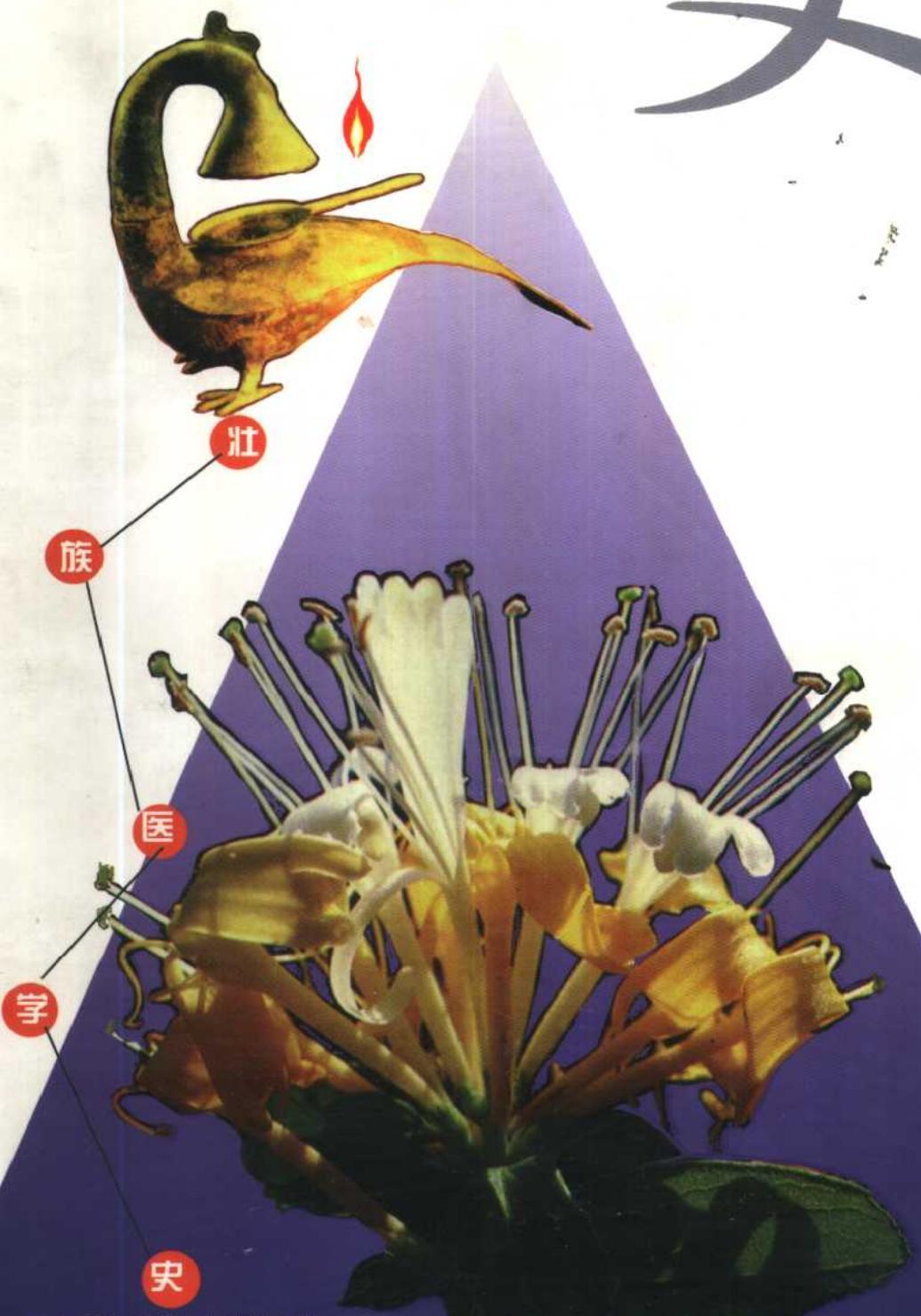

BOUXCUENGH YIHYOZ SIJ 壯族医字史

黄汉儒(壮族) 黄景贤(壮族) 殷昭红 编著

当我们跨进二十一世纪的时候
古老的壮医药必将以崭新的面貌
自立于我国和世界传统医学之林。

ZHUANG ZU YI XUE SHI

广西科学技术出版社

BOUXCUENGH YIHYOZ SIJ

壮族医学史

黄汉儒(壮族) 黄景贤(壮族) 殷昭红 编著

*

广西科学技术出版社出版

(南宁市东葛路 66 号 邮政编码 530022)

广西新华书店发行

利丰雅高印刷(深圳)有限公司印刷

(深圳市南头内环路南光路口 邮政编码 518051)

*

开本 787×1092 1/18 印张 36 $\frac{2}{3}$ 字数 551 000

1998 年 12 月第 1 版 1998 年 12 月第 1 次印刷

印数: 1—3 000 册

ISBN 7-80619-696-X 定价: 99.00 元
R·89

本书如有倒装缺页的,请与承印厂调换

BOUXCUENGH YIHYOZ SIJ

壮族医学史

黄汉儒(壮族) 黄景贤(壮族) 殷昭红 编著

解放军医学图书馆(书)

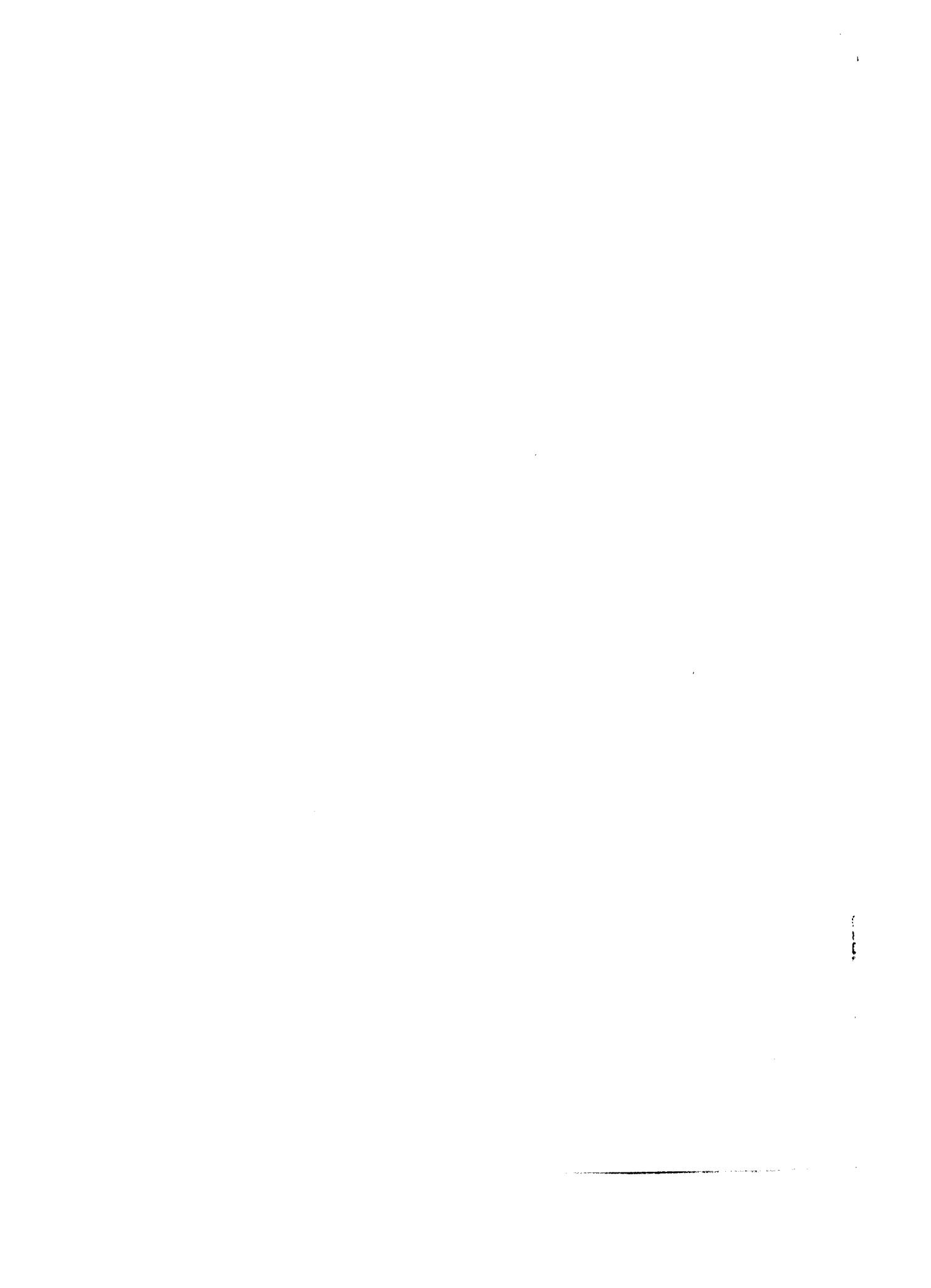

C0207218

广西科学技术出版社

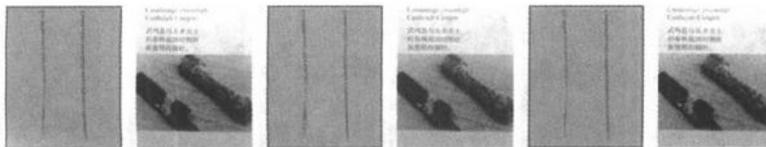
壯醫壯藥
源遠流長
江家禡

MUZLUZ

VAH YOUQGONQ	(015)
VAH HAIDAEUZ	(031)
DUZBEN	(047)

DAIH'IT CANGH BOUXCUENGH SEVEI LIZSIJ CAEUQ DE NEM	
YWCUENGH DIH GVANHAEH	(069)
Daih'it Cez Bouxcuengh Laizyouz	(069)
Daihngeih Cez Bouxcuengh Gaigvang	(071)
Daihsam Cez Bouxcuengh Sevei Lizsijj Gaigvang	(075)
Daihseiq Cez Bouxcuengh Sevei Lizsijj Di Daegdiemj He	(090)
Daihhaj Cez Dujswh Cidu Doiq Bouxcuengh Yihyoz Yingiyangi	(097)
Daihroek Cez Mizgven Aen Vwndiz Ywcuengh Mbouj Miz Hidungj Cihsaw Geiq	(103)
Daihcaet Cez Bouxcuengh Yihyoz Lijyouq Yienzyaen Codamq	(104)

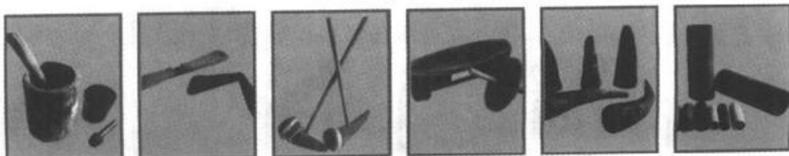
2V16/23 12

DAIHNGEIH CANGH BOUXCUENGH DEIHLEIX、GINGHCI、VWNZVA、
FUNGSUG CAEUQ BOUXCUENGH YIHYOZ DIH GVANHAEH ..... (108)

Daih'it Cez Bouxcuengh Ginghci Deihleix Vanzging Nem Dienhei
Daegdiemj Caeuq Bouxcuengh Yihyo Dih Gvanhaeh ..... (109)
Daihngeih Cez Vuhvwnzva Caeuq Bouxcuengh Yihyo Dih
Gvanhaeh ..... (112)
Daihsam Cez Bouxcuengh Ginghei、Vwnzva Fazcanj Daegdiemj
Caeuq Bouxcuengh Yihyo Dih Gvanhaeh ..... (119)
Daihseiq Cez Bouxcuengh Fungsug Daegsaek Caeuq Bouxcuengh
Yihyo Dih Gvanhaeh ..... (126)

DAIHSAM CANGH BOUXCUENGH YIHYOZ LAIZYOUZ
(CIUHGEO ~ SENHCINZ) ..... (129)
Daih'it Cez Bouxcuengh Yihyo Nyezndumj ..... (130)
Daihngeih Cez Daj Gaujguj Fatyienh Daeuj Damqcaz Ywcuengh
Cim Camz Ywfap Laizyouz ..... (132)
Daihsam Cez Dozveh Bangxdat Byaraiz Caeuq Yihyo Bouxcuengh
Cogeiz ..... (135)
Daihseiq Cez Ywcuengh Cogeiz Yihliuz Veiswng Hozdung Caeuq
Vwnzyen Geiqmiz ..... (137)
Daihhaj Cez Veiswng Baujgen Yisiz Nyezndumj ..... (140)
Daihroek Cez Ywcuengh Rogyw Ywfap Laizyouz ..... (142)
Daihaet Cez Yw Gwn Doengz Goek ..... (143)

DAIHSEIQ CANGH ROM YWCUENGH CIHSIZ
(CINZ ~ SUIZ) ..... (145)
Daih'it Cez Caeuxgeiz Nungzyez Doiq Ywcuengh Dih Cuzein
Cozyung ..... (145)
Daihngeih Cez Rom Ywcuengh Cihsiz ..... (151)
Daihsam Cez Ciuhgonq Gohgi Caeuq Bouxcuengh Yihyo
..... (153)

- Daihseiq Cez Veiswngħ Baujgen Caeuq Vanzbauj Yisiz ..... (154)
 Daihhaj Cez Mizgven Vwnzyen Geiqmiz ..... (155)

DAIHHAJ CANGH BOUXCUENGH YIHYOZ COBAENZ

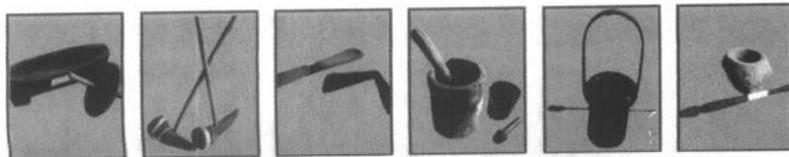
CAEUQ FAZCANJ (DANGZ SUNG ~ MINZGOZ)

- ..... (159)
 Daih'it Cez Ywcuengħ Lijlun Nyezndumj ..... (160)
 Dainhgeih Cez Ywcuengħhyoz Dih Fazcanj ..... (164)
 Daihsam Cez Fangħciyoz Nyezndumj ..... (172)
 Daihseiq Cez Bouxcuengħ Yihyoz Yawjbingħ Ywbiningħ Fuengfap
     Fungfouq Lai Yiengħ ..... (175)
 Daihhaj Cez Laeb Yihliuz Cidu Caeuq Yihliuz Gihgou ..... (175)
 Dainhroek Cez Ywcuengħ Faen Goh Yienh'ok ..... (179)
 Daiheaq Cez Bouxcuengħ Yihyoz Lijlun Cobaenz Caeuq Bouxcuengħ
     Yihyoz Cucoz Yienh'ok ..... (181)
 Daihbet Cez Ywcuengħ Yawħfuengħ Fuengfap ..... (184)
 Daihgouj Cez Hawyw Mbanjeuengħ Dih Hingċwngħ Caeuq
     Cozyung ..... (187)
 Daiheib Cez Cangħyw Mizmingz Nyoenx Ok Daeuj ..... (190)

DAIHROEK CANGH BOUXCUENGH YIHYOZ LIJLUN

CAEUQ YAWJBINGH YWBINGH FUENGFAP GAISUZ

- ..... (202)
 Daih'it Cez Dien Vunz Swyenzgvanh—Yaem Yiengz Guh Goek,
     Sam Heiq Doengz Bouh ..... (203)
 Dainhgeih Cez Swnghlij Binglijgvanh—Dungxsaej Lwedhei
     Noh Ndok, Roenhaeux Roenraemx Roenhei, Lohlungz Lohhuj
     ..... (206)
 Daihsam Cez Bingħyinh Bingħgħi Lunh—Doeg Haw Baenz Bak Bingħ
     ..... (211)
 Daihseiq Cez Yawjbingħ Fuengfap—Yawjnaek Yawj Cehda, Lai Cungj
     Yawjbingħ Fuengfap Gyauxyungh ..... (213)

Daihhaj Cez Ywbingh Yenzcwz—Diuz Heiq Gaij Doeg Bouj Haw ..... (226)

Daihroek Cez Ywbingh Fuengfap—Dogdaeg Fungfouq,
Genjdan Fuengbienh、Heih Hengz ..... (227)

DAIHCAET CANGH YWCUENGH DOIQ YWDOEG
CAEUQ YW GAIJ DOEG ROXNAJ CAEUQ SAWJYUNGH ..... (258)

Daih'it Cez Ywcuengh Doiq Ywdoeg Caeuq Yw Gaij Doeg Roxnaj ..... (259)

Daihngeih Cez Sawj Ywcuengh Maenh Yungh Ywdoeg Caeuq
Yw Gaij Doeg Yinhsu ..... (262)

Daihsam Cez Ywcuengh Sawjyungh Ywdoeg Caeuq Yw Gaij Doeg
Itbuen Gveihliz ..... (269)

Daihseiq Cez Ywcuengh Sawjyungh Ywdoeg Caeuq Yw Gaij Doeg
Fazcwz ..... (272)

Daihhaj Cez Ywcuengh Yungh Ywdoeg Caeuq Yw Gaij Doeg Nem
Fuengz Yw Deng Doeg Daegsaek ..... (274)

Daihroek Cez Ywcuengh Yungh Ywdoeg Caeuq Yw Gaij Doeg Yiyi
Nem Canjvang ..... (299)

DAIH BET CANGH YIHYOZ BOUXCUENGH DOIQ GUEK
RAEZ CONZDUNGJ YIHYOZ CAEUQ BAUJGEN DIH
GUNGYEN ..... (302)

Daih'it Cez Ywcuengh Gaijboujyoz Cihsiz Dih Yiyi ..... (303)

Daihngeih Cez Ciuhlaux Bouxcuengh Fatmingz Cimcit Ywfap
..... (305)

Daihsam Cez Yozvuzyoz Cihsiz Gig Fungfouq ..... (306)

Daihseiq Cez Yawjbingh Fuengfap Lai Cungj Lai Yiengh
..... (309)

Daihhaj Cez Lijlun Daegdiemj ..... (310)

Daihroek Cez Fuengzceih Daegsaek ..... (314)

Daihaet Cez Doiq Bouxcuengh Baujen Gungyen Hungmbwk ..... (317)

DAIHGOUJ CANGH YIHYOZ BOUXCUENGH YENZGIU,
HAIVAT、CINGJLEIX CAEUQ YENCANG ..... (320)

Daih'it Cez Dangj Dih Minzcuiz Yihyoz Cwngewz Doiq Yenzgiu
Bouxcuengh Yihyoz Miz Cuzcin Cozyung ..... (322)

Daihngeih Cez Mboengqneix Haivat、Cingleix Caeuq Yenzgiu
Bouxcuengh Yihyoz Cingzgvang ..... (329)

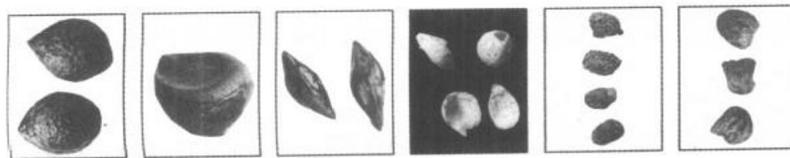
Daihsam Cez Yihyoz Bouxcuengh Cingzgvang Seizneix Caeuq
Fazcanj Cenzging ..... (357)

Fu It:Yihyoz Bouxcuengh Ywbingh、Gohyenz Gihgou Gaigvang
..... (365)

Fu Ngeih: Bouxcienz Yihyoz Bouxcuengh ..... (372)

DAHCIB CANGH DOXBEIJ YIHYOZ BOUXCUENGH CAEUQ
CUNGHYIH DEM YIHYOZ MINZCUZ WNQ ..... (379)
Daih'it Cez Lijlun Giekdaej ..... (380)
Daihngeih Cez Binghyaen Binghgh ..... (382)
Daihsam Cez Yawj Bingh Fuengfap ..... (385)
Daihseiq Cez Ywbingh Yenzewz Caeuq Fuengfap ..... (386)
Daihhaj Cez Vah Satbyai ..... (390)

BOUXCUENGH YIHSIJ DAIHSAEH NIENZ BYAUJ ..... (392)
VAH GEIQLAENG ..... (646)
CUJYAU CANHGAUJ VWNZYEN ..... (653)

目 录

序 ..... (025)

前言 ..... (041)

图片 ..... (047)

第一章 壮族社会历史及其与壮医药的关系 ..... (411)

第一节 壮族的来源 ..... (411)

第二节 壮族概况 ..... (413)

第三节 壮族社会历史概述 ..... (419)

第四节 壮族社会历史的一些特点 ..... (430)

第五节 土司制度对壮医药的影响 ..... (435)

第六节 关于壮医药无系统文字记载的问题 ..... (439)

第七节 壮族医药存在的原因初探 ..... (440)

第二章 壮族地区地理、经济、文化、民俗与壮医药的关系	..... (442)
第一节 壮族地区地理环境及气候特点与壮医药的关系	..... (442)
第二节 巫文化与壮医药的关系	..... (444)
第三节 壮族经济、文化发展特点与壮医药的关系	..... (449)
第四节 壮族民俗特色与壮医药的关系	..... (453)
第三章 壮族医药的起源(远古~先秦)	..... (456)
第一节 壮医药的萌芽	..... (456)
第二节 从考古发现来探讨壮医针刺疗法的起源	..... (458)
第三节 花山崖壁画与早期的壮族医药	..... (460)
第四节 壮医早期医疗卫生活动及文献记载	..... (462)
第五节 卫生保健意识的萌芽	..... (464)

第六节 壮医外治疗法的起源.....	(465)
第七节 药食同源.....	(465)
第四章 壮医药知识的积累(秦~隋)	(467)
第一节 早期农业对壮医药的促进作用.....	(467)
第二节 壮药知识的积累.....	(471)
第三节 古代科技与壮医药.....	(473)
第四节 卫生保健和环保意识.....	(475)
第五节 有关文献记载.....	(478)
第五章 壮族医药的初步形成与发展(唐宋~民国)	
.....	(480)
第一节 壮医理论的萌芽.....	(480)
第二节 壮药学的发展.....	(483)
第三节 方剂学的萌芽.....	(488)
第四节 丰富多彩的壮医诊疗技法.....	(490)
第五节 医疗制度和医疗机构的建立.....	(490)
第六节 壮医分科的出现.....	(492)
第七节 壮医理论的初步形成及壮医著作的出现.....	(494)
第八节 壮医预防方法.....	(497)
第九节 壮乡药市的形成及作用.....	(499)
第十节 名医的涌现.....	(501)
第六章 壮医药理论和治疗方法概述	(509)
第一节 天人自然观——阴阳为本,三气同步	(510)
第二节 生理病理观——脏腑气血骨肉、谷道水道气道、龙路火路	
.....	(511)
第三节 病因病机论——毒虚致百病.....	(514)
第四节 诊断方法——重视目诊,多种诊法合参	(515)

第五节 治疗原则——调气解毒补虚	(523)
第六节 治疗方法——独特丰富,简便易行	(524)

第七章 壮医对毒药和解毒药的认识和使用 ..... (543)

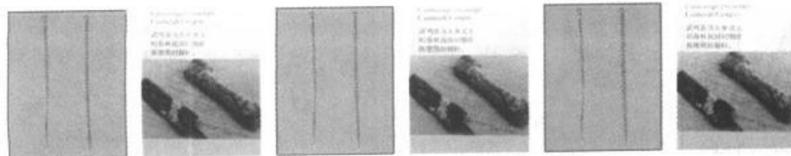
第一节 壮医对毒药和解毒药的认识	(544)
第二节 促使壮医善用毒药和解毒药的因素	(545)
第三节 壮医使用毒药和解毒药的一般规律	(550)
第四节 壮医使用毒药和解毒药的法则	(552)
第五节 壮医对毒药和解毒药的使用及对中毒防治的特色	(553)
第六节 壮医使用毒药和解毒药的意义及展望	(569)

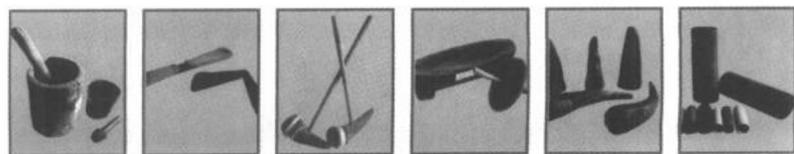
第八章 壮医药对我国传统医学和民族保健的贡献 ..... (571)

第一节 壮医解剖学知识的意义	(572)
第二节 针灸疗法的先驱	(573)
第三节 丰富的药物学知识	(574)
第四节 丰富多彩的诊断方法	(576)
第五节 理论特点	(577)
第六节 防治特色	(580)
第七节 对壮族保健的巨大贡献	(582)

第九章 壮医药的研究、发掘、整理及现状 ..... (585)

第一节 党的民族医药政策对壮医药研究的促进作用	(586)
第二节 壮医药的发掘、整理和研究近况	(591)
第三节 壮医药现状和发展前景	(609)
附一：壮医药医疗、科研机构概况	(615)
附二：壮医药传人	(620)

第十章 壮医药与中医药及其他民族医药的比较 ..... (626)**第一节 理论基础 ..... (627)****第二节 病因病机 ..... (628)****第三节 诊断方法 ..... (630)****第四节 治则治法 ..... (631)****第五节 结束语 ..... (633)****壮族医史大事年表 ..... (635)****后记 ..... (650)****主要参考文献 ..... (657)**

VAH YOUQGONQ

• Cai Gingjfungh •

Ceiqgaenh, Gvangjsih Minzcu Minzcu Yihyoz Yenzgiusoj Vangz Hanyuz soj-cangj soengq bonj sawgauj ndeu hawj gou, coh saw dwg: «Bouxcuengh Yihyoz Sij», cingj gou vih bonj saw neix sij vah youqgonq. Gou dap'wngq sangjswt. Gou naeuz: “Neix dwg gienh daihsaeh ndei ndeu, cix dwg gjc cwzyin swhgeij, gou wnggai vih de gangj geij gawq vah.” Gij vuenheij caeuq sim'angq gou cix mbouj dwg mbouj miz dahuileix law. Doeg gvaq cienzbouh sawgauj, gou cungj simcingz neix engqgya angq raixcaix. Gou gig saenq, gou cungj simcingz neix cix mbouj dwg luenh angq, cix dwg leixyouz cibcuk.

Dandan youq gaxgonq ndwen ndeu, gou vih gyoengq conhgyah Boux-cauzsenj Yenzbenh biensij bonj saw «Bouxcauzsenj Yihyoz Sij» neix sij gvaq bien vah youqgonq ndeu, dangseiz couh vih gienh saeh neix

---

Cai Gingjfungh: Cunghgoz Minzcu Yihyoz Yozvei fuveicangj, Cunghvaz Yihyozvei Yihsiyoz Fwnhvei Minzcu Yihsiyoz Conhyezcuj cujeangj.

